

MAGYAR POLGÁR

POLITIKAI NAPILAP.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK.

Éves ár	16 ft. — kr.
Féléves	8 — "
Egy negyedre	4 — "
Egy hónapra	1 — 50 "

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:

A lyceumi nyomdában.

Kiadó hivatal:

A lyceumi nyomda „közponi irodájában, főter, gr. Teleki Domokos-ház.

HIRDETÉSI DIJAK

Ötször hasábozott sor ára 6 kr. Minden hirdetés után 80 kr. bérletdíj.

Nagyhirdetéseknél

kedvezmény.

NYILTÉR

soroként, vagy annak helye 25 ft.

Reklamok:

hírfutárba soroként 1 ft.

KOLOZSVAR, MART. 1. 1873.

Az országházról.

Az államköltségvetésről szóló törvényjavaslat tárgyalása a marcius 20-ki ülésben fejeztett be, mely javaslat 67 szótöbbséggel a részletes tárgyalás alapjául elfogadott a valószínűleg elfogadottnak annak részletei is, úgy, miként a központi bizottság által összeállítottak.

Az előadó szavai értelmében a törvényjavaslat úgy is azon határozatok alapján van szerkesztve, mint azt a ház részletesen megszavazta. A bevételek felvételét az előirányzat szerint, melyet a ház a bizottság véleménye alapján helyesnek találva megszavazott; hozzá azonban még felvétel a bevételek azon összegei, melyeket az utóbb megszavazott törvényjavaslatok nyomán az államkasszába befolyt összegek gyanánt a ministerium kiadásba helyez. E szerint a 9 és fél milliónyi deficit leszáll 3.717.000 frtra. A rendkívüli hiányt illetőleg 14.717.000-re megy, melynek fedezéséről a lemforgó törvényjavaslat egyáltalában nem gondoskodik.

Az előadó beszéde nem festette pénzügyünk valami sötét színekkel, de sötét kedvező állapotot ecsetel e tekintetben, s a mutakozó deficitet nem tartja oly természetűnek, mely elkerülhetetlen volna, vagy takarítások mellett ne nullificálással.

E beszéddel szemben Ghyczy Kálmán, pártunk egyik legbölcsebb vezére pénzügyünknek nagyon aggasztónak s nyomasztónak declarálja, — hiszen támadván meg a kormányt, mely ezen szomorú állapot megjavítására nem törekszik.

Ghyczy nagyfontosságú beszéde, mint mindig, jelenben is köztetsésben részesült.

A jeles beszédnek ide iktatjuk kivonatát, mely olvasóinknak bizonyára élvezetet fog szerezni.

A bevezető sorokban felemlíti, hogy a költségvetés tárgyalása alkalmával oly határozati javaslatok hoztak, melyeket elvtársaival együtt nem helyeselt, — az ellenzék előadta észrevételeit, mert kiáltása volt, hogy indítványai elfogadottnak, azonban nem gördítettek semmi akadályt annak elébe, hogy az ország szükségletei a házbelátása szerint megállapításának és azoknak fedezéséről gondoskodás történjék. Ha tehát mondja tovább: ovakodtunk bármely oly fellépéstől, mely a költségvetés befejezését gátolhatta és megakaszthatta volna, tettük azt azért, hogy a közigazgatás és államháztartás rendes kezelésének folytonossága meg ne szakadjék. Most

ezen aggály megszűnő, a maga helyén és idején van, hogy a ház higgadt kedéllyel, de komolyan fontolóra vegye azon kérdést, hogy vajon a megállapított költségvetés fogantatásában, az ország minden jövedelmeinek és kiadásainak kezelése a jelen kormány kezében, oly államférfiak kezébe van-e letéve, a kiktől a közigazgatásnak helyes vezetése, az állam háztartásának czélzerű kezelése s a törvényhozástól megoldást váró nagyfontosságú reformkérdésekben a törvényhozásnak kellő vezérlése, egész megnyugvással biztosan remélhető-e? Sajnálatlaltal kell azonban kimondanom, hogy részemről ezen kérdésre nemmel felelek. Én sem a közigazgatás helyes vezetését, sem a reformkérdéseknek üdvös megoldását, sem roszkadozó pénzügyünk regenerációját a mostani kormánytól nem várom; nem akarom ismételni azokat, a mik több hetek és hónapok lefolyása alatt részint általam is, részint mások által, s ezek által sokkal jobban és kiemertöbben elmondattak. Kimutattattak a közigazgatás és állami életünk csaknem minden ágában közbejött tetemes hibák, jeleztek azon mulasztások, melyek egy a közigazgatásban, mint különösen a kormányban a törvényhozás körében teendőire nézve közbejötték s ez utóbbi mulasztások jelzése és bebizonyítására elég legyen csupán azon kérdésre szorítkoznom, hogy vajon ezen egész országgyűlésnek lefolyása alatt hány t. javaslat adott be a kormány részéről, mely valamely valóban reformkérdés megoldását tárgyalta volna.

Hibáznék azonban, ha azt mondanám, hogy törvényjavaslatok nem terjesztettek be. Igen is számos törvényjavaslat terjesztett be s tárgyalatott a házban. Így pl. betérjesztett a ministerium részéről a Ferencz-csatornára vonatkozó törvényjavaslat, melynek folytán az illető vállalatnak 2.009.000 frt, az én nézetem szerint csaknem oda ajándékozott.

Beterjesztett a törvényhozás felszólítására a képviselőház elé a vajda-hunyadi vasművekről és a zsilvölgyi bányákról szóló szerződés, illetőleg ezen vasművek és bányák 60 évre való kibérléséről szóló egyezmény. Oly vállalat ez, a mely, hogy azon nagy mérvben, melyben tervezetetik, kifejleszthetessék, ez idő szerint még lehetetlennek mutatkozik; oly vállalat ez, mely akként van tervezve, hogy ha az illető vállalkozóknak tetszik, attól visszalépve — azt egyszerű tűzdeüzletté változtathatják át, s mégis mind e mellett ezen szerződés az országnak nagyjértékű kincsét 60 évre kötné le egy, ki tudja, mily elemekből alakulandó részvénytársaság részére, a nélkül, hogy az országot ezen értékből megillető jövedelem kellőképpen

volt hohérlegény szolgáltatában, — több mint elég. Ezek, engedelmeskedve parancsának, meggyilkoltak harminc ezer embert, nőt, férfit, aggot, gyermeket, ezren meg ezren pedig Oroszországba hurcoltattak — rabszolgaságba.

„Nehogy elfeledje ön — szakítá félbe Natalie — még mindenhez hozzátenni, hogy a krimi hadjárat következtén Tauran sziget és a Konkan bekebeleztek az orosz birodalomba, továbbá a fekete tenger s kelet kulcsai az oroszok kezébe jutottak, és hogy a meghódított országokban a gyűlölt Potemkin mintegy varázsütésre nagy városokat; Chersont, Máriapolt, Katharinoslavot, virágzó ipart és kereskedelmet, gyárakat teremtett, hogy még a gyümölcsfákat is, miknek most a krimi lakója örvend, az ő keze ültette.”

„Ugy van, ezeket olvassuk a havonként Szt. Pétervárra küldött hivatalos tudósításokból: de a mi „hivatalos,” nem szükség hogy mindig igaz is legyen — szölt közbe a gróf; de én most Katalin császárné elmondandom a tiszta valót, lefestem előtte, hogy kegyence miként kormányozza az oly sok véren megváltott országokat, melyeket vakmerő hány-vetésig Tauriának nevez, hogy a világnak port hintsen szemébe; megmondom, hogy e híres Cherson egy pusztai fővárosa, és egy második pusztának „Katalin dicsősége” (Slava Jekat-herina) a neve, mi látszólag jól kigondolt hízelgés, valójában pedig nem egyéb példátlan vakmerő gunynál; lefestem a császárné előtt, mint fosztogatja, népteleníti a nagy hódító a rábizott provinciákat, mint lopja meg egyforma szemtelenséggel a népet s államot, mint sikkasztja el Sahim Gherai évi díjait, s midőn ez elég merész volt e miatt panaszt emelni — száműzetésbe küldte; e szép, clas-

biztosítva lenne. Terjesztett be többek között egy törvényjavaslat egy nagy vasúti hálózatról is, 160 milliót tesz a költség, melybe ezen vállalat kerülne. A közlekedési miniszter azonban már a tárgyalások folyamán beismerte, hogy ezen költségvetés csak hozzávetőlegesen készíthetett, és a mostani körülmények közt már az említett összeg az igényeknek és a szükséges költségeknek fedezésére nem lesz elégséges.

Tárgyalatott az első dunagőzhajózási társulattal kötött szerződés, melynek folytán az illető társulatnak egypár millióra menő előleg engedett, melyre nézve igaz, hogy nem bizonyos, hogy valóban és egészen befolya-e, de az sincs constálva, hogy nem folyhat be. A költségvetési tárgyalásoknál kitűnt, hogy Naszód vidékén egy nagy kiterjedésű erdei terület bocsátott ki az állam birtokából a törvényhozás megkérdezése nélkül. A pénzügyminiszter ur itt e házban tetten nyilatkozott, hogy előterjeszti az illető iratokat a végett, hogy egy bizottság által vizsgáltassanak meg, ezen iratokat azonban mind eddig nem láttuk a ház asztalán.

Itt van a bankügy. Szóljak-e ezen kérdésről? Azt hiszem, hogy jobban cselekszem, ha nem szólanék bővebben ezen kérdésről, megkímélem magamat és a t. házat is a fájdalomnak azon érzetétől, melynek ezen kérdés tárgyalásával mindnyájunkban támadni kell.

Hasonlóképpen nagyfontosságú kérdés a határ-örvidék rendezése; a magyar határörvidék polgarosított, annak törvénykezési, közigazgatási rendezését, beosztását törvényre kellene megállapítani. Vártuk az ekkor vonatkozó törvényjavaslatokat, de betérjesztve mind e mai napig nem lettek.

Eladattak a határörvidéken nagy kiterjedésű erdők, fájukért nevezetes összegek fognak, habár nem egyszerre, de évenként részletenként befolyni. Ezen ügynek mibenlétéről, a befolyandó összegek miként leendő fölhasználásáról a ház még semmi értesítést nem vett. De minek szóljak többet Elég magára ezen költségvetési törvényjavaslatra vetni szemünket, mely most kezeink közt van. Ötven-négy milliót, névszerinti értékben vettünk kölcsön a mult év végén. Ezen összegnek nagy része a folyó évi költségvetési hiánynak fedezésére van rendelve: ezenfölül fölemeltettek az adók, bevételek az előirányzatba az államnak a korábbi évekből meglevő némely előlegei; előirányoztatott az állam egynemű eladott jószágainak ára, és mindamellett 14 millióra megy azon összeg, mely mindezek után is végleges fedezetet nem talál.

sicus föld multját majd szembe állítom jelenével, előhozom e tatárokat, kik nemrég még drága se-lyembe öltözve, palotákban, nagy városokban vagy pompás sátrakban laktak, kik most rongyokban, cigányokként, a pusztákban, mocsároknál tévelyegnek.”

„Jól teszi — szölt Natalie, kinek arcza, mig Branczik beszélt, mind inkább elsötétedett, — fájdalom, nem vagyok képes állításait megczáfolni. Siessen a császárhoz, nyissa meg szeméit, ez a legbiztosabb út, magát Potemkinen s rajta meg-boszolni.”

„Kegyeden?” — kérde Branczik megdöb-benve.

„Rajtam is — susogá a fő kormányzó unoka-huga — mert ez minket örökre elválasztana egymástól.”

„S fájna kegyednek a válasz?” — kiáltá a lengyel.

„Igen . . mert . . szeretem önt!” — volt a felelet.

Branczik — szótlanul átkarolta Natalie de-rekát, s tüzes csókot nyomott ajkaira.

„S kegyed enyém akar lenni, egészen enyém?” — dadogá, midőn végre a leány szeliden kibonta-kozott az ölelésből.

„Mindenek előtt meg kell önnek nekem ígérnie, barátom, hogy esélyes lesz — szölt Natalie, kezét könyveden lovagja vállára támasztva — a többi majd eligazítom én, csak bízzék bennem. Én már egyszer fejembe vettem, hogy önt merész-ségeért, melylyel engem nőül kért, azzal fogom büntetni, hogy csakugyan nevéjé leszek, s higgye meg, ha e kis fő valamit feltett magában, ez el-len még a Potemkin a g y feje sem tehet semmit.”

Én nem esem kétségbe az iránt, hogy ezen összeg mikép fedeztessék. Magyarországnak van annyi vagyona, van annyi hitele, hogy ezen hiányt bizonyosan fedezhetni fogja. De nem lehet hibának nem mondanom, hogy a költségvetés tárgyalásának befejezéséig a miniszter ezen hiány végleges fede-zése iránt még mindig javaslatot nem terjesztett be.

Ghyczy bővebben indokolni nem tartja szükségesnek a fennebb előadottakat, sem előterjesz-tendő véleményét, de saját részéről elégnék tartja azokat, a miket eddig mondott, azon véleményé-nek indoklására, hogy nem viseltetik azon biza-lommal a jelenleg kormányon lévő államférfiak iránt, hogy véle, hogy ők az ország kormányát az ország javára fogják továbbá is kezükben tartani, és mivel ezen törvényjavaslat elfogadása után az ország közjövödelmeinek és kiadásainak kezelése, az ország egész kormányzata, tovább is a jelen miniszterium kezébe maradna letéve, a költségve-tés ezen miniszteriumnak szavaztatnék meg, — ő ezen törvényjavaslatot a mondott okból a rész-letes tárgyalás alapjául el nem fogadja.

E beszéd a kormánypártira nézve váratlan volt. Az a sok botlás, önkényes eljárás, és külö-nös gazdálkodás a kormány részéről — Ghyczy által mondatik el azon kormány szembé, mely az ország ügyei jó karban helyezésével nem sokat törődik; hanem pártja segélyével halad, még pedig oly uton, mely hazánkra nézve üdvös nem lehet.

M. G.

Ghyczy Kálmán

a vallás és tanulmányi alapokra vonatkozólag tartott beszédei a képviselőház marcz. 27-ki ülésében.

(Vége)

Ime az 1870. év marcz. 14-én 3220 sz. a. a. t. képviselőház közalapokról szóló 1869 évi zárszámadásokat kiadta a számvevőszéknek oly utasi-tással, hogy a törvény értelmében járjon el azon czélból, hogy ezen zárszámadások az államszámve-vőszék észrevételei kíséretében annak idejében az országgyűlés elébe terjesztessenek. A számvevő-szék az 1870. zárszámadások megvizsgálásáról be-adott jelentése szerint a hozzá intézett határozat-nak teljesítését megtagadta, azt mondván, hogy meg van győződve, hogy a vallás- és közoktatási miniszterium kezelése alatt levő alapok és alapít-ványok zárszámadásainak megvizsgálása a számve-vőszékhez nem tartozik; megvizsgálta ugyan az egyetemi zárszámadásokat és a múzeum zárszá-madásait, de a mint jelentésében megjegyzi, nagyon kelleltlenül és csak azon kényszerből, mert ezen

III.

Natalie még sohasem látta oly felindult álla-potban nagybátyját mint ma a reggelinél. Riáz-porozatlan, fodritatlan haja kuszáltan omlott alá homlokára s vállaira, perzsa hálóöltönye csak pon-gyolán oda volt vetve jobb vállára, s a nélkül, hogy bár egy tekintetre méltán a lucullusi teri-téket, hevesen föl s alá sétált.

Egy intésére a szolgák elhagyták a termet. „Miért ily felindult Gregor Alexandrovich?” — kérde Natalie, letéve a kávé edényét, melyből épen illatos mokrát töltött két porcellán csészébe; — úgy néz ki, mintha már felvirradt volna az itélet napja.”

„De közeledik is olyas valami” — felelé a hatalmas, rozsdátó kezekkel egy iratot bontván fel — épen most hozta egy futár a császárné levelét, melyben tudosit, hogy mihamarabb meg fog lá-togatni.”

„És ez önt felindulásba hozza — kiáltá Na-talie — hát nem ez volt é számításai czélpontja?”

„Igaz, igaz, de még korán jön, igen korán. Tudod, gyermekek, hogy befolyásom e dicsvágyó, mint látszott fékezhetlen nőre, az napon kezdődött, midőn gyengéinek, ezeket eszélyesen fölhasználva, szabad tért engedtem. Potemkin, a kedves, lemondott Katalin kegyéről, hogy az államférfi Potem-kin annál több hatalmat nyerjen fölötte. Panin és Orloff halála óta nem volt e téren vetélytársam, s azokat, kiket szeszélye közém s szíve közé helye-zett, — a hányszor valamelyik kezét az egyedu-ralom után nyújtá ki, — mindig idején visszahök-hettem a sötétségbe, melyből felemelkedtek.”

(Foly. követ.)

TÁRCZA.

Potemkin meséje.)

Elbeszélés az orosz udvari életből.

Irtá

Sacher Masoch.

(Foly.)

(y) „Egyenesen Szt-Pétervárra megyek a császárhoz!” — kiáltá Branczik villogó szemek-kel, majd elbeszéltem én felséges asszonyunknak, hogy milyen derék ember ez az ő kegyence, e Potemkin, majd elmondom, minő gyalázatos mo-tón hódította meg a Krimet, mennyi vért ontott asztalánul, elbeszéltem, mint léptette fel ez or-dás jogos khánja, Dewlet Gherajjal szemben tron-követelőül egyik rokonát Sahim Gherait. „Felség — fogom folytatni — ez uj khán mellé a drága Potemkin még egy orosz katonából álló testőrsé-get is adott, de a világért sem azért, hogy őriz-zék, hanem hogy legyilkoltassa őket a tatárok ál-tal. És midőn ez együgyűek a jó ur akarata sze-rint cselekedtek, s a testőrséget csakugyan össze-aprították, meg volt a régen keresett ürügy: be-nyomult a Krimbe, a szerencsétlen tatárokat ba-romcsordaként hajtotta maga előtt, s a melyik nem esett el, vagy nem adta meg önként magát, annak alnia kellett, kegyelemről szó sem volt. Felsége-det bizonyosan meglepi, hogy tábornokai ily vé-rengző tigrisek. Oh! volt közöttük mégis egy, ki égenyt tarthat az „ember” elnevezésére, ez hideg-vérűleg mondta szemébe a nagy öldöklőnek: „nem vagyok hohér!” — de Potemkin csak nevetett, hisz

intézetek költségeinek előirányzata már a költségvetésben van foglalva, de kijelentette egyszersmind azt is, hogy maga is azt hiszi, hogy azon eljárása, melynél fogva megvizsgálta ezen zárszámadásokat, nem helyes.

Ily állásban levén a dolgok, én azon tekintetből is bátor vagyok indítványomra a t. ház figyelmébe ajánlani, mivel az egyáltalában nem alterálja a fennlévő jogi kérdést; fenhagya határozatlan, hogy mindaddig, míg azon az uton, melyet Hoffmann és Csiky képviselő urak javasolnak, a jogi kérdés el fog döntetni, ez alapok és alapítványok habár az országgyűlésen tárgyaltnak is, fordítottassanak azon czélokra, a melyekre jelenleg fordítva vannak. És minthogy maga a miniszter ur is elismeri azt, hogy ő csakugyan mindezekről felelősséggel és számadással tartozik, azokból azonban a miket szerencsém volt előadni, meggyőződhetik, hogy ámbár már hetedik éve, hogy a miniszterium ez alapokat és alapítványokat kezeli, mindamellett az azokról adott számadásai mind e ideig nem voltak megvizsgálva: nem kétkelhettem azon, hogy a t. miniszter ur, mint alkotmányos érzelmű férfiú továbbra ez állapotot tűrni nem fogja (Élénk tetszés bal felől), s ezért bátor vagyok indítványomat a t. háznak figyelmébe ajánlani. (Élénk helyeslés bal felől.)

Hoffmann, Gullner és Somssich fel szólalásai után ismét:

Ghyczy Kálmán: (Halljuk!) T. ház! Legelőször is azokra leszek bátor némely észrevételeket tenni, (Halljuk!) melyeket igen t. barátom Somssich Pál épen most elmondani méltóztatott. (Halljuk!) Azt állítja (Halljuk! halljuk!) hogy az érsekek és püspökök, a kik a főrendiházban vannak, egyedül birtokaiknak alapján ülnek ott! de én úgy tudom, hogy ők úgy ülnek ott mint az egyházi rendnek tagjai és én úgy tudom, hogy vannak ott címzetes püspökök is, kiknek pedig semmi birtokuk nincsen (Balfelől: ugyvan!) Én azt gondolom, hogy ezen értelmezést a főrendiházban ülő egyházi férfiak jogának, azok maguk legkevésbé fogják Somssich Pál t. barátomnak megköszönni. (Tetszés balfelől.) Ő a kérdéses alapokat és alapítványokat egyelőre már tisztán kath. alapoknak nevezte, úgy tudom, hogy régi időtől fogva a vallás-alapnak és tanulmányi alapnak bevett czime ez: Magyar kir. vallásalap, m. kir. tanulmányi alap (Balfelől: ugyvan!) és pedig igen jogosult czime ez azon tekintetből, mert csakugyan a királyok alkották azon alapokat állami vagy legalább államiakká lett javakból. (Ugyvan!) Akkor t. i. midőn ezen javaknak előbbi birtokosai létezni megszűnven ezen javakat továbbá nem birtokolhatták, azok, mint az államra szállt javak a fejedelmek rendelkezése alá is, (Balfelől: ugyvan!) a mint azt bátor leszek később kimutatni. (Halljuk!) Azt mondotta tovább tisztelt barátom, hogy a miniszteriumot hajdan megelőzőt dicasteriumok ezen alapokat csak mint bizományosai egy más hatalomnak kezelték; de ezt nem bizonyította be; de kezelték mint az országnak dicasteriumai, mint állami hatóság és úgy kezeli ezen alapokat a miniszterium is. És ha egyházi javaknak volnának is ezen alapok mondhatók, mint ezt t. barátom vélni méltóztatott, akkor is az 1840-ik évi 6. t. cz. 3. §-nak rendelete, mely azt mondja, hogy mindazon tárgyakban, melyek addig a kancellária, a helytartótanács, kincstár, a katonai hatóságok hatáskörébe tartoztak, vagy azokhoz tartozniok kellett volna, minden világi és egyházi ügyekben ő felsége a végrehajtó hatalmat egyedül csak a miniszterium által fogja gyakorolni. T. barátom azon véleményben van, hogy a kérdéses alapoknak, mert leginkább ezen alapokról van itt a szó, hogy mondom ezen alapoknak jogi természetét azért veszem kérdésbe, minthogy azok fedelmi adományokból erednek és mintegy szemrehányásképen kérdezi, hogy más vallásfelekezeteknek irányában miért nem támasztok hasonló kérdést? Én nem azon szempontból itélek az illető alapoknak jogi természetéről, a melyet ő említ. Én itélek hazánknak egy fennálló régi törvénye szerint, Bocskánatot kérek, hogy belecocskátkozom ezen vitatkozásba (Halljuk!) de azon pozitív állításokkal szemben, a melyek Somssich Pál, mint Bartal György képviselő urak részéről előadottak, egyszerű negatívot legalább mondanom kell, s azt hiszem, hogy egyszerű negatívot többet fogok mondani. (Halljuk!)

Miből állítottattak fel a kérdéses alapok, úgy a vallási mint tanulmányi alap? mily javakból? az elhagyott, elpusztult, megszüntetett szerzetek kolostorok javaiból. Mit mond a törvény az elhagyott, elpusztult, megszünt kolostoroknak javairól, mit mond az 1548-ik 12. t. czikk? Ha megengedi a t. ház, mert ez nagyon lényeges törvénycikk, fel fogom olvasni. (Olvasza.)

Továbbá az elpusztult zárdáknak, klastromoknak és káptalanoknak birtokai és jövedelmei (kivéven Bélavárt és tartozmányait, melyeket a királyi felség tetszése szerint ideiglenesen annak fentartására végett Tachy Ferencznek engedett) tudós papok és isten igéjének igaz hirdetői táplálására, hogy a népet a régi igaz értelmű, valódi katolika hitben és vallásban megtartani, és azokat, kik attól ez országban eltértek, arra visszavezetni igyekezzenek, valamint a vidéki iskolák fellállítására és felszerelésére, és azok tudós és jámbor mestereinek tartására és végre a jó reményű ifjúságnak s fiataloknak, hogy tanulhassanak, előmozdítására és segítségére fordítottassanak s alkalmaz-

tassanak, ezen módon jámbor és tudós férfiak neveltessenek és tápláltassanak."

Ezen törvény szerint az elhagyott, megszünt szerzetek, kolostorok és káptalanok javainak két rendeltetésök van. Az egyik tisztán katolikus, a másik a tanulmányi czélok előmozdítása. De amint határozatlan beszél a törvény egyrészt katolikus czélokról akkor, a mikor a katolikus egyház javára intézkedik, úgy másrészt, midőn a tanulmányi czélokról szól, egy szóval sem mondja, hogy az e czélokra szánt javak egyedül katolikus tanulmányi czélokra fordítottassanak. (Ugy van balfelől, mozgás jobbfelől. Halljuk!)

Ezen alapszik azon véleményem, hogy t. i. helyes és törvényes királyainknak azon rendelkezése, mely szerint a koronára szállott ily javakat egy részben tisztán katolikus czélokra rendelték, de nem történt helyesen, ha az ily javaknak másik része, a tanulmányi czélokra rendelt, tisztán csak katolikus czélokra rendeltessék. Épen azért, továbbá mivel törvény rendelkezik így, s mivel a törvény, ha a törvényhozás jónak látja s a körülmények kívánják, megváltoztatható, azért vagyok azon véleményben, hogy azon küldöttségnek jelentése, melyet Hoffmann képviselő ur javaslatára a ház ki fog küldeni, egészen más eredményeket fog feltüntetni, mint a milyeneket attól t. barátom Somssich Pál és Bartal György urak várni méltóztatnak.

A mi mostan azokat illeti, a miket t. barátom Bartal György mondani méltóztatott, e tekintetben rövid lehetek. Én nem követhetem őt oly messzire, hogy ezen discussio keretében a katolikus autonómián kívül még a polgári házasságot és más efféléket belefoglaljak. Én csak azt akarom constátálni, hogy mi ketten e tárgybán egyet nem érthetünk, mert egészen különböző szempontokból indulunk ki. Ő felteszi és axiómául tekinti, hogy azon alapok, melyekről szó van, tisztán kath. tulajdon képeznek, a kath. egyház javai (Ellenmondás jobbfelől.) Én nem Somssich, hanem Bartal képviselő urról szólok, ő, ha jól fogtam fel, azt mondta és csak így ezt mondta, akkor vonhatta abból logice azon következtetéseket, melyeket felállított, mert ellenkezőleg velem kellene tartania, a ki azt mondom, hogy jó, legyen hát a dolog kétes, a jogi kérdés hozzassék tisztába, de addig is teljesítessék a törvény rendelete, mely nem engedi, hogy bármely vagyon, bármely célra fordítottassék is a miniszter által, és az országgyűlés ellenőrzése nélkül kezeltessék.

T. barátom kiindul a régi donatarius rendszer szempontjából, — én kiindulok az 1848-iki törvények alapjából; ha ő ezen alap törvényességét kérdésbe veszi, akkor boldogossággal megengedem vele nem vitakozhatni, csak azt jelentem ki, hogy oly alapon áll, mely fenálló alkotmányunk szerint nem törvényes. (Élénk helyeslés balfelől.)

Végre csak azt vagyok bátor megjegyezni, hogy t. barátom vallásfelekezeti szempontból szólott: igen szép szavakkal, de fenyegetőleg is méltóztatott szólni, és szavában némi viszhangját hallottuk egy igen harcias beszédnek, mely legközelebb Pest város falai közt tartatott. (Mozgás jobbfelől.) Meglehet, hogy t. barátom ezt czélszerűnek tartja és hiszi, hogy azon kibékülés, melyet ő is óhaj, a belnyugalom ezen az uton fog eléretni; én ezt nem tartom és én nem vallásfelekezeti szempontból szólok itt, hanem szólok mint országos képviselő, országos szempontból — (Élénk helyeslés balfelől.) és ezen alapon is bátor vagyok kérni a t. házat, hogy határozati javaslatomat elfogadni méltóztatassék. (Élénk helyeslés és éljenzés balfelől.)

A ház ezek után elveti Ghyczy s Csiky javaslatait és hozzájárul a Hoffmann Pál által adott határozati javaslatához.

Kolozsvárt, márczius 30-án,

A Federatiunea a Luksics javaslatával foglalkozik a képviselői díjak felemelése tárgyában.

E lap azt írja, hogy a gazdag képviselők e javaslat megbuktatására működtek, a szegényebbek, kikre nézve, a napi díjak felemelése életkérdés, mellette küzdöttek. Az ellenzők részéről felhozott azon érvet, hogy Magyarország jelen szomorú pénzügyi viszonyai között, az ország pénzügye veszélyeztetése nélkül, a javaslat el nem fogadhatatik, megczáfolja a civilista felemelése, s ha a törvényhozás egyik factora (a korona) el tudta fogadni a civilista felemelést, miért ne lenne elfogadható a képviselők napdíjának megjavítása is, kik együttesen a törvényhozás másik factorát képezik.

A Fed. azt véli, hogy a napi díjak felemelése más szempontokból is kívánatos. A képviselők függetlenségének megvédése nélkülözhetlen teszi a napi díjak felemelését; jobb napi díjak mellett nem volnának kénytelenek egy-egy-sokszor még méltóságukhoz sem illő állás-elfogadására, — nem járnának különbféle concessiók után, melyeket természetesen megnyerik, s így a meggyőződés is kockára van téve.

Helyezni kell az ország képviselőjét oly anyagi helyzetbe, hogy az anyagi nyomor által ne legyen meggyőződése, állása veszélyeztetve; — A Fed. jónak látja, hogy a képviselők díjja évenként 4—5000 forintban állapíttassék meg; — mert nézzünk csak Franciaországba hol a képviselő 15,000 franc évi díjban részesül, vagy Amerikába, hol 6500 tallér az évi díj, mely összeg pénzünkben a 12 forint meghaladja, Poroszország is felemelte a képviselők napi

díját s csak Anglia maradt e tekintetben a régi alapon, mert a gazdag Lordok ezt nélkülözni tudják, az angol parlamentbe pedig ritkán jut be valamely szegénysorsu képviselő.

A Fed. azt írja, hogy a demokratia érdeke is ezt kívánja; nem kell nekünk indulni tehát az aristokratikus államok után; Anglia gazdag felsőbb osztálya az ország kormányzását kezébe tartja; nálunk szegény képviselők is vannak, ezeknek száma pedig nagy — nem kellene ezeknek állását szűkkeblűségből veszélyeztetni.

A mi a képviselői napi díjak felemelését illeti — a Federatiunea-nak részben igaza van.

Mert az 5 frt. napi díj mellett — hozzávéve a Pesten uralkodó drágaságot — a képviselő csak tengeri életet; mert igen természetes, a parlamentben vannak oly képviselők is, kik nem támaszkodhatnak évi 50—60 ezer, avagy több, vagy kevesebb évi jövedelemre, s így, míg egy része a parlamentnek ment az anyagi gondoktól, a másik rész terüje e tekintetben nem kívánatos; — a szükség pedig, mint a példabeszéd is mondja — törvényt ront még ott is, hol képviselőről, törvényt alkotóról van a szó.

Az Albina palczát tör azon románok felett, a kik nevüket változtatják, vagy saját nevükkel nincsenek megelégedve, s még csatolnak hozzá egy-egy szót, mint ez közelebről történt egy kinevezésnél Veres-Rosiescu-val. Egyébíránt megjegyzi, hogy nálunk Erdélyben az nem ritkaság, mert nálunk nem egy Negruti-Fekete, Kis-Miculu, Mezei-Campean stb. nevű egyének fordulnak elő.

A névre nézve megjegyezzük, hogy ezen urak édes atyái, sőt az elemi iskolákban ők maguk is Fekete, Kis, Veres stb. nevet viseltek, a későbbi időben s majdnem napjainkban változtatták e neveket Negruti, Miculu, Rosiescu stb. nevekre, melyek a román fülnek jobban tetszenek.

Egy példát hozunk fel; a nagy tudományú Klein, ki a román irodalom és műveltség megtöremtésében nagy horderővel működött, régen Klein neven volt ismeretes, ma a sok tudományos interpretator, nyelvbuvár Miculu-nak keresztelte, mi ellen bizonyára Klein protestálna, ha élne.

Egyébíránt mi nem nagy súlyt fektetünk a névre, bármily hangzásu is legyen az. Nem a külsőség, a belső — szokott határozni; a jellem, műveltség, tudomány szokott döntőleg hatni. Ha szép román nevet visel egy ember méltóságot sértő egyén, örvendeni rajta nem fogok, míg egy bármily hangzásu névvel bíró egyének örvendeni fogok, ha nemzete igaz boldogságát előmozdítani törekedik, az ész igaz fegyvereivel.

M. G.

A kolozsvári belvárosi gyermek-kert-társulat

alakuló közgyűlését vasárnap, d. e. 11 órakor a városháza tanácstermében tartotta meg. Elnök Simon Elek meleg szavakban üdvözlőlvén a szép számmal megjelenteket, Szász Domokos a szervező bizottmány eddigi munkálkodása eredményét sorolta föl. E szerint eddig 215 részvény van elhelyezve s ez intézet céljára alkalmas, a belmagyar utcában lévő Szentkirályi féle ház vételára 16,000 frban megállapított. E jelentés s a házvételi szerződés pontozatainak elfogadása után Gáman Zs. fölszólítása folytán Szabó Endre ama téves nézet megczáfolása czéljából, mely szerint a társulat kisedővodát akar létesíteni, rövid beszédben kimutatta a kisedővodát és a Fröbel féle gyermekkert közötti különbséget, utóbbit mint fontos nevelési tényezőt s mint olyat állítván elő, mely a művelt szülők gyermekeire nézve is nélkülözhetetlen.

Majd az alapszabályterv tárgyalására került a sor s miután az némely módosítások tétele mellett elfogadtattak: a közgyűlés a társulatot megalakultnak kijelenté s zajos éljenzés közt e márczius hóban megnyitandó intézet fővédnökéül Gr. Teleki Domokosné és B. Jósika Lajosné urhölgyeket megválasztá.

Végül a társulat tisztviselői s az igazgató választmány tagjaira adattak be a szavazatok s általános szótöbbséggel megválasztattak:

Elnökké: Simon Elek, Szász Domokos. Pénztárnokká: Gáman Zsigmond.

Gondnokká: Szentjánosi Ferencz.

Választmányi tagokká: B. Bánffy Dezső. Bokros Ádám. Czink János. Dr. Csiky Viktor. Dorgó Albert. Fazakas József. Ferencz József. Ferenczi Miklós. Dr. Fischer Lajos. Frits Albert. Gazsi József. B. Huszár Ádám. Dr. Jenei Viktor. Kethely József. Krémer Ferencz. Dr. Kolozsvári Sándor. Korbuly Bogdán. Dr. Meissner János. Móricz István. Nagy Lajos. Szász Béla. Szász Gerő. Wagner Frigyes. Zilahai Kis Elek.

Kérelem.

A kolozsvári belvárosi gyermek-kert-társulat t. részvényeseihez.

A fölláttandó intézet számára szükséges saját ház és telek 16000 frtot tevő árának törlesztésére még a f. évben 12,000 frtot kell lefizetni. A részvényekre ez évben behzvetendő 25 frtok beszédése már a napokban kezdetét veendi s bár reménylhetleg a részvényesek kötelezettségüknek pontosan eleget teendnek: mindazonáltal a házért fizetendő összeget ezuttal a részvény díjából elő-

állítani nem lehet. Ennélfogva a társulat kölcsön fölvételére van utalva.

Hogy azonban nagy összeg fölvétele s e miatt a várható jövedelem nagyrésznének a kamatok fizetésére fordítása mellőzhető legyen; tisztelettel föl. kéretnek a társulat t. részvényesei, hogy a meny. nyire lehet sziveskedjenek az aláírt részvények teljes értékét az első részlet fizetésére kitűzött határidőn belül befizetni.

Kolozsvárt, 1873. marc. 30-án tartott közgyűlés megbízásából.

Szabó Endre
a közgyűlés jegyzője

Belső-Szolnokmegye képviseleti közgyűlése

Dérsen, márczius 26- és 27-én.

Főispán gr. Bethlen Sándor ősi szokás szerint küldöttségileg a gyűlés megnyitására felkérte, diszkréttyben éljenzések között elnöki székét elfoglalja nyomós és alkalmoszerű beszédével, melyben főleg a haza önzéstelen szeretetét, s a közügyek pártkülömbőség nélküli érvényre segítését hangsúlyozta. Mindenek felett az ellenzék loyális eljárását említtvén fel, mely közelebről a hongyülésen az adóemelés kérdésében a kormányt támogatta, s melyhez megyénk ellenzéke a közügyek feletti vitákban mindig hasonló higgadságot tanusított; azt hiszi, hogy jövőben is tanusítani fog. Üdvözölve a szép számmal összegyűlt megyei képviselőket, a gyűlést megnyitottnak jelenti ki.

Legelebbi is az igazoló bizottság jelentése jött szönyegre, melyben a 150 számból álló virilis képviselők foglaltattak.

Bodó Károly, Gyárfás Ferencz, Boros Ilyés és Pap János a virilisek sorából kihagyatván, a közgyűléshez folyamodtak: hogy nejeik- s gyermekeiknek a törvény által engedélyezett adójak az adóhivatal által ki nem advatván, méltatlanul hagyatnak ki, miután eddig ez adók nyomán voltak virilisek. Hosszas vita felett ki a felett, van-e a közgyűlésnek joga az igazolóbizottmány már egyszer szervezett s ennek alapján a gyűlést összehívott dolgozatot változtatni. Pártkülömbőség nélkül a közgyűlés végelhatározása illetőleg bírálati jogát mondták ki a megvétől, mint főbb hatóságtól kiküldött bizottmányok, s így az igazoló bizottmány munkálata felett is. Azonban alispán Szarvadi Pál kijelenté, hogy az igazoló bizottmány előtt az illetők jogsérelmeiket idejében be nem jelentvén, a virilisek összeállítása az adóhivatal által kiadott kulcs szerint állított meg, hogy ha az igazoló bizottmány jogos folyamodványukat elveti, akkor van joguk a közgyűlés eleibe sérelmeik orvoslása végett járulni; nagy nehezen: hogy a gyűlés határozatképes lehessen, az igazoló választmány kidolgozása ez uttal elfogadtatt, meghagyatván alispán urnak: hogy más alkalommal a volt viriliseket szólítsa fel adójak igazolására. Az alkotmányos érzelmű ös honfiak helyébe új izraelita virilisek léptek. Neteres migrate Colonia.

Kedélyes vita felett ki Tóth Vilmos lépett belügyminiszter: Szapári Gyula új belügyre, Zichy Nándor kereskedelmi miniszter leiratokra teendő eljárás felett. Az ellenzék egyszerű tudomásul veszi. Roth Pál ezzel szemben indítványozza: hogy az eddigi jó szokáshoz híven Tóth Vilmosnak részvét és méltánylatot lehelő felirat, Szapárynak üdvözlő és bátorító, Zichynek hasonló felirat küldessék; a megye részéről. Deézszi Károly: Eddig csak a terheket nevelték és az ország jogait nem igen oltalmazták, — kövessük a magyar példaszót: lementé után dicserjük a napot. Majd megírtjuk: nem úgy járunk-e velők, mint Lónyáival, s ekkor még viszszavonnók a hízolgó üdvözlöteket. Lészai A. Roth Pál ellen humorizál. Ő volt az, úgy mond: ki üdvözlő feliratot indítványozott Wenkheim Bélának, ki Kossuthot notázatni akarta, Rajner Pálnak a hevesi volt királybiztosnak, kit a miniszteriumból saját pártja elkergetett, Lónyainak, az ismeretes fináncziernek. Ez már az ő természetében van, hogy udvarias és alázatos legyen. (Nevetés.) Részemről mindeniket jegyzőkönyvileg csak egyszerű tudomásul venném. Ideje már, hogy a megye az eddig gyakorlott courtoisból kivetkezék s méltóságát komolyan tartsa fenn.

Roth Pál tagadja, hogy valaha alkotmányelleneseket pártolt vagy mozdított volna elő. Gyöngédnek és előzékenynek lenni mások irányába, ez életnézete, s Lészai élceskedéseit komolyan viszszautasítja.

Azután az alispányi mult évi terjedelmes jelentés került szönyegre, melyben a megyei ütépitések, ökor és tenyeres napszámok mennyiségéről emlékezett meg. Ütmegváltási összeg 55,877 frt 37 kr tartozásból bejött 3,400 frt, a többi bevándó. A megye pénz- és veradója az idén is pontosan teljesített. Sokkal kevesebb adó hátrálék van mint a mult évben; mit erőlyes adótárnok Algáczai urnak köszönhetni. Nő ki is van melyesztve a nép, minden mosiájából és betevő falatjából. Nem tudom jövőben miből lehet exequálni. Már a földbirtok is több helyt árverés alá ment adótartozás fejében. Ezután a megyei pénztárnok, főorvos, kórház, árvaszék terjedelmes évi jelentéseik tárgyalattak.

(Vége következik.)

Válasz br. Huszár Sándor urnak, a kolozsvári nemzeti színház intendánsának.

(Folytatás.)

Az eddig elmondottakkal feletem a báró ur észrevételeire, s be is zárhatnám a vitát, ha nem látnám kínálkozóan az alkalmat, hogy mel-
lékesen színházunknak némely ügyeire is kitérjek.

Legelső sorban itt állanak a szerződésesek, melyek valóságban jobbak lehetnek hírnél, — de tagadhatatlan, hogy a közönséget, mely nálunk a legelőkelőbb érdeklődik színházunk sorsá-
val, folytonos nyugtalanságban tartja.

Midőn az intendatúrát felállították, legelső sorban annak örvendett mindenki, hogy végre és valahára színházunk állandó, s így sikerülni fog néhány kiváló erőt is hozzácsatolni, kikhez jövőre csak a mellékszemélyzet szerződöttségére lesz szükség. A ki ismeri azon roppant nehézségeket, melyek egy elsőrendű szerepök betöltésével jár-
nak, az tudja fogja, mit tesz az egy színháznak, midőn vezetői elmondhatják: az éltető elem meg-
van, csak a garníring kell hozzá, a miből tetszés szerint lehet akármely időben válogatni.

A báró urnak a művezetővel együtt ritka szerencsével sikerült az 1872/3-iki színi saison dráma, vígjáték, és operette (személyzetét szer-
vezni. Az összes magyar provinciának legelső tár-
sulatát volt, s nem egyszer történt meg, hogy a kolozsvári mintát pesti színpadon. Repertórium pedig hasonlíthatatlanul jobb volt
folytonosan, mert a jeles Szerdahelyi elhunyt, Szerdahelyi asszony szünetelése, Lendvai huzas-
betegeskedése majdnem megkötötték a mű-
vezető kezét. Ez minden vitán felül álló tény, me-
lyet ismer, tud bő részletekben minden barátja a színházunknak.

Eszt az eredményt csak az által lehetett elérni, hogy itt volt Némethy Irma, Boér Emma, Elischer Anna, Kovács Gyula, Mátrai Béla, Szilágyi Béla, Szentgyörgyi, Halmi, itt volt a boldogult Kőrösi Kálmán, Egressy Ákos, Megyaszi Ilka asszony, Marcell, Zajonghi stb. és még egy csomó jeles mellékszemélyzet.

Nem volt az igaz opera, — de az igazgató-
ság teljes önzéssel menthette magát azzal, hogy helyette első rangú dráma személyzetet teremtett. Eszt az nagy érdem volt!

Midőn a saison a legjavában folyt, — egyszer csak a báró urnak észbe jutott, hogy lemond ál-
lásáról. Azt hiszem megunt a bibelődni azzal az örökké nyugtató elemmel, s visszavágyott békés nyugalmá után.

Ez volt a legszerencsétlenebb momentuma színházunknak.

E visszalépés, mely szerintem menthetetlen rossz időben történt, felzavarta színházunkat. Va-
dabban vadabb kombinációk születtek nyomába, a legtöbb ember pedig azt olvasta ki belőle, hogy b. Huszár Sándor tarthatatlanul állását, s e szerint tehát kár is volt kísérletet tenni, ott kellett volna hagyni magán-vállalkozó kezében.

A színházi választmány maga elvesztette a fejét, s csaknem két hétig kereste, míg végre meg-
lelte, arra a nevezetes gondolatra jött, hogy hir-
desse nek pályázatot, s adják ismét vállalkozónak a színházat, mert a báró Huszár Sándor ur helyét nem lehet ez időközben a színház-
nak kitölteni. A ki, vállalkozna, az nem arra való, a ki arra való volna, az meg semmi szín alatt nem vállalkozna, a ki pedig keresve keresi, az kipróbál-
talan erő, ismeretlen mennyiség, nem lehet tudni hova vezetné az intézetet, melyet tulságos merész experimentationnak nem lehet kitenni.

(Folyt. köv.)

K. Papp Miklós.

HIRHARANG.

Kolozsvárt, április 1.

Lapunk előfizetőit tisztelettel kérem, szí-
veskedjenek megrendeléseiket minél előbb meg-
tenni, hogy a lap szétküldésében semmi aka-
dályunk ne legyen. Későn jövő előfizetőink-
nek — miután fölösleges példányokat nem
nyomathatunk — a legjobb akaratunk mellett
nem küldhetünk teljes számú példányokat.

Előfizetési feltételeink maradnak a régi-
ék, félévre 8. frt évnegyedre 4 frt.

A „Magyar Polgár” és „Jónás lapja”
együtt rendelve meg évnegyedre 5 frt. 50 kr.
félévre 10 frt. 50 kr.

A Jónás lapjából még néhány tel-
jes számú példánnyal szolgálhatunk.

A kiadó-hivatal.

(v.) Eljegyzés. Fried Adolf helybeli keres-
kedő mult szombaton jegyezte el Náthán Róza
kasszonyt. Öszinte szerencse kívánatunk!

(v.) Regényes, de kellemetlen. Nápolyból
távirják márc. 28-áról: Az orosz császárné kísé-
retéből tegnap egy hölgyet, ki Sorent közelében
egy szolga kíséretében sétalovaglást tett, a ban-
díták elrabolták. A hatóságok azonnal megrették
a legkíméletesebb intézkedéseket a rablók kézreke-
lésére.

(v.) A belügyminiszter egy értesítése sze-
rint, a 1. évi ápril 10-re tervezett dohánykiállítás
nem fog megtartatni, ennél fogva a kiállításra

bejelentett termelők minta-csomagjaikat május 1-ső
napjáig a pest-terenz-városi m. k. dohánygyár
igazgatóságánál visszavehetik, ellenkező esetben
azok a jövő évi kiállításra fognak eltelteni.

(v.) Jóka Mór, hírneves regényírónk „Az
arany ember” című regénye közlebből Berlin-
ben német kiadásban is meg fog jelenni. Ranke
kiadó vette meg.

(v.) A Derssin-féle lovardában Pesten
mult szombaton este tűz ütött ki, s csaknem az
egész lovarda, minden melléképületestől leégett.
A cirksuban lévő lovakat, számra 16-at alig lehe-
tett megmenteni, egy tevé azonban még is bennre-
kedt. Emberélet nem esett áldozatul.

(v.) A híres méregkeverő, Cotton Má-
ria végre márc. 19-én a durhami grófság börtö-
nében kivégeztetett. Megérdemli a felemelést még
az, hogy a bűnper folyamában semmikép nem le-
hetett kideríteni, hogy a harminczkilencz gyilkos-
ságot miért követte el.

(v.) Thierry Amadé, számos történelmi
munka szerzője, márc. 28-án Párisban 75 éves
korában meghalt. Nagy bonapártista volt.

(v.) Uj tanfelügyelők. A királyföld tanfel-
ügyelőjévé Bielz, a hunyadmegyei tanfelügyelő-
ségre pedig Szeremley helyébe, ki Felső-fehér-
megyébe tétetik át, Réthi Lajos van kizemelve.

— A „Magyar Polgár” 73-ik számában
a „Haza” életbiztosító-bankról megjelent cikkben,
több értelemzavaró sajtó hiba helyreigazításával:
A 9-ik sorban szavakat helyett, szavak; a 14-ik
sorban biztosításainak, helyett biztosításaink; a
2-ik hasáb 20-ik sorában (Lauheit) helyett (Laxheit);

— Egy gyorsíró-egylet alakítására f. hó
30-án tartott előértekezlet az alakító nyilvános
közgyűlés megtartását a husvéti ünnepek utáni
időre határozta, a mikor is a megtartási hely és
idő közzé fog tétetni.

— A kolozsvári egyetem bölcsészeti
kara egy külön lélektani s anthropologiai rendes
tanszék felállítását kéri a miniszteriumtól. Már
tisztán a természettudományok nagy fejlettsége
folytán is eléggé igazolt ezen kérelem. E szerint
a három bölcsészeti rendes tanár közül egyik a
történelmi, másik a lélektani főággal foglalkozik s
azon kívül volna az aestheticai tanszék. Pesten
is szükség volna e reformra, s itt annyival inkább,
mert az egyetlen bölcsészeti tanszék is csak úgy
van betöltve, hogy teljes hiányát talán még ö-
rvendesebbnek kellene tartanunk, — tisztán a
bölcsészet érdekében, melyről jelenleg a mi ifjaink
még fogalmat sem szerezhetnek.

— Kimutatás az 1873-dik év febr. havá-
ban, a muzeumba begyűlt adományokról. Köny-
vekből: A göttingai kir. tud. társaságtól. Nach-
richten aus d. J. 1872. Göttingen. 1872. A
bécsi cs. kir. zool. bot. Vereint. Verhandlungen.
XXII. Bd. Wien. 1872. — A müncheni kir. tud.
társaságtól. Sitzungsberichte 1872. II. III. Heft.
München. 1872. — Ö cs. k. f. főudvarmesteri hi-
vatalától. Kunstwerke des oest. Kaiserhauses. 17.
18. Lief. — A m. honi földtani társulattól. Föld-
tani Közöny 2-ik évf. Budapest. 1873. — Gr.
Zichy Károlytól. A gr. Zichy család okmányára
2-ik köt. Pest. 1872. 8. r. — A brandenburgi
bot. Vereint. Verhandlungen XIII. Jahrg. Berlin.
1871. — Gött János és Henrik brassói nyomd-
jától 1 nyomt. — Imre S. m.-vásárhelyi nyomd-
jától 1 nyomt. — A bodrogközi Tiszaszabályzó
társulattól. Jegyzőkönyve. S Patak. 1873. — Dr.
Kánitz Ágostól. 17 köt. könyv. Madarak: 1. Re-
gulus procephalus 2. narancs madár. 1. Fringilla
domestica 4. házi-veréb. Mellesant: 1. Pirus ma-
jor 2. nagy barkály. 1. Sylvia philomela 3. éjji
fulemle.

— 13-dik közlemény. A Tordán felállítandó
árvaház javára tett adakozások. Pestről gr. Berch-
told Richárdné gr. Bánffy Erzsébeth ó nagysága
alapító lett 100 frttal. Járából br. Kemény Ádámné
ó nagysága íván alapító lett br. Kemény Ádámné
100 frttal. Egyzer mindenkorra adakoztak Dávid
András 5 frtot, Orbán Antalné 5 frtot, Dávid Ist-
ván 5 frtot, Füzi Samu 5 frtot, Szöllösi Jánosné 5
frtot, Dávid Márton 10 frtot, Dávid János 2 frtot,
Gábor Mihályné 60 krt, öszv. Szöllösi Jánosné 5
frtot, Siményfalvi Györgyné 2 frtot, Balázs Fe-
renczné 3 frtot, Nagy Ferenczné 1 frtot, özv. Má-
száros Jakabné 1 frtot, Aradi Ferenczné 1 frtot,
Vintze Mártonné 1 frtot, Dávid Gergelyné 1 frtot,
Balázs Istvánné 2 frtot, Sebestyén Mozes 1 frtot,
N: N: 5 frtot, Dávid Jakab 1 frtot, Fülöp József
1 frtot, Tordán Mártonfi Jánosné íván alapító lett
Mártonfi Jánosné 100 frttal, részvényesek lettek
Vajna Jánosné 1 részvény évenként 2 frt, Bőjte
Samu 1 részvény, Lakatos József 1 részvény. Egy-
szer mindenkorra adakoztak Baritz Heléna 1 frtot
öszv. Szatmári Józsefné 1 frtot, Szabó Istvánné
1 frtot, Bad Elekne 2 frtot, öszv. Nagy Ferenczi
Mártonné 1 frtot, Farkas Zsigmond 20 krt, Szabó
Samu 20 krt, Rátz Sándor 30 krt, Luka Lotti 10
krt, Suszter Ferencz 20 krt, Kövendi Józsefné 30
krt, Antal Roza 30 krt, Németi N: 10 krt, ifj.
Zilányi János ígért egy véka búzát, Varga István
20 krt, Fodor György 1 frtot, Szilágyi Bálintné
50 krt. Fogadják a kegyes adakozók hálás köszö-
netünket az árvák nevében. Puhl Ignáczné elnök
Csongvay Domokosné titkár.

— Petroleum források Máramarosban. Szé-
chenyi Ödön Máramarosmegyében gazdag petrole-
umforrások kiaknázási jogát szerezte meg magá-
nak. A források területe a máramaros-sziget-szucs-
vai vasút által érintetik, és egy amerikai mérnök,

ki a forrásokat és a belőlük nyert terményt meg-
vizsgálta, azt minőségileg kitűnőnek jelentette ki,
mely az amerikai petroleummal a versenyt meg
fogja állani. Széchenyi Ödön gróf a petroleumból a
bécsi világkiállításra mintákat szándékszik kiállí-
tani.

— Tóth Kálmán, a költő, 25 éves irói
jubileuma alkalmából a magyar hölgyek ezüst le-
velű babékoszorúval készülnek megtisztelni azon
sokszoros gyönyörökért, miket szebbnél szebb sze-
relmi dalai és hazafias költeményeivel nyújtott ne-
kik. A kezdeményezők közt van, hir szerint Sennyei
Pálné, Türr Istvánné s több országosan ismert és
tisztelt előkelő urhölgy, s semmi kétség, hogy a
múlt példa hatni fog s követésre buzdítani minden-
felé, miután Tóth Kálmán a magyar nők kedvenczi
poétája, ki e gyöngéd figyelmet és kitüntetést tel-
jes mértékben megérdemli.

— A margit-sziget történetéhez azt a meg-
lehetősen ismeretlen adatot közli a „L. C.”, hogy
1815-ben a szentszövetséges három uralkodó: Ausz-
tria, Orosz- és Poroszország fejedelmének talál-
kozási helyül szolgált, mely alkalommal fényes ün-
nepélyek színhelye volt.

— Egy csoda borja. A „Hon” egyik vidéki
tudósítója írja: Borsodmegyében Szakáldon, Fehér
Mihály uradalmi kovácsmesternek üszeje, mult hó
7-én egy üsző borjat ellett, melynek csak a basa-
alja szőrös és szárvá közt van egy kis bubja, kü-
lönben teste egészen csupasz s némely részei mint
a lábak, igen finom bőrrel vannak bevonva. Az ot-
tani uraságnak két tavalyi borja van, egyik bika,
másik üsző, ezek is egész kopaszok, és csak igen
ritka, szállingó szőr van rajtuk. A tulajdonosok
meg vannak akadva a csupasz családdal, mert a
legelőre ki nem hajthatják s kénytelenek istállóban
tartani.

— Az 1848-ki magyar hadügyminiszter
eredeti pecsétjét Csörghe Benjamin tarczai birto-
kos egy ottani földmivésztől, — kinél azt 1849-
ben a muszkák hagyták — megkerítette. Csörghe
ur e tárgyban írt Pulszky Ferencz muzeumi igaz-
gatónak, felajánlva azt, mint vezetésre ekelit az
ország számára. Pulszky ur azonban jónak látta a
levélre nem is válaszolni, minek következtében
Csörghe ur most már el van határozva, azt feltét-
lenül a sáros-pataki főiskolának ajándékozni. A
pecsétnyomó a „M. Ujság” szerint két darabból
áll, t. i. egy vasfogantyuból, melynek azonban
gombja hiányzik, s egy lemezből, melyre a cím
van véste. A lemez pakfonból készült, s bizonyo-
san ez mentette meg az enyészettől is; mert előbbi
tulajdonosa lefeszíté a lemezt a fogantyúról, s mint
valami tallérforma érczet árulhatta, mit azonban
eladhatnia nem sikerült, míg végre Csörghe urnak
egy ízben pénz gyanánt munkáját ajánlotta fel,
a ki is felismervén értékét, nem késelt azt elfo-
gadni: hogy megmentse a dicső mult e szép em-
lékét a jövőre számára.

— Részletjegyzék. Dr. Popper Lipot
Kunststader S. nevében a pesti fenytő törvényszék-
hez a következő esetet jelentet föl: Kunststader S.
pesti lakos a „P. Raten-und Rentenbank Comman-
dite-Gesellschaft Nyitrai et Comp.” cégtől egy
1839 évi Rotschild-féle sorsjegy ötdrédreséről szóló
részletjegyet vett, melyre azon ígért volt nyomtat-
va, hogy arra az 1873. martius 1-én tartandó hu-
záson „okvetlenül nyeremény esik.” A huzás meg-
történt, a részletjegyek azonban sem sorozati, sem
nyerő száma nem huzatott ki. Ez szeget ütött Kun-
stader fejébe; kutatta a dolgot, és hivatalosan meg-
tudta, hogy az illető sorsjegy már 1843 ében hu-
zatott, és a ráesett nyeremény kifizettetett. Dr.
Popper a feljelentésben a legerélyesebb eljárást ké-
relmezte, mert a lehetőség nincs kizárva, hogy az
ilyenné csálások milliókra rúgnak, és a közönség
ily módon rendszeresen kifosztatik. — Intésül szol-
gálhat a játszóknak.

— Boissy marquisné, családí nevén Guic-
cioli Julia grófnő, egykor lord Byron ünnepelt
kedvese, ki később a császárság alatt sokat em-
legetett Boissy marquisval kelt egybe, Florenczben
hosszu súlyos szenvedés után meghalt. Hátrahagyott
vagyon a „Paris-Journal” szerint 700,000 frank
évi járadékot képvisel.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

(Március 31-én 1873.)

5% metalliques 7045 — metalliques máj,
és nov. eső kamattal 7150. — nemzeti kölcsön
72,15 — 1860-diki államkölcsön 103,75 Bankrésze-
nyek 949. Hitelrészvények 335,50 London, 10890
Ezüst 10775. — Cs. kir. arany — Naponleondor
872.

Urbéri kötvények. Magyarországi 82,— Te-
mesvári 81,— Erdélyi 79,50 Horvati 83,25.

Közönség köréből. *)

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Becses lapjában szíves volt, Szász Béla egye-
temi tanár és a „Kelet” szerkesztőjéhez írt nyílt
levelemnek helyet adni. E levélre, a „Kelet” nek 71-
dik számában egy olyan bagarai izű közlemény je-
lent meg, melyet megemlésteni mai napig sem
birtam; s miután Szász Béla egyetemi ta-
nár ur, restellette a keztyűt személyesen fel
venni, és rovat vezetője háta mögé retrált: én
szintén meg fuvam a takarodót, mert nem akarok
korpa közé elegyedni.

Ez volt ez oka, hogy a „Kelet” gorombás-
kodását máig hallgatással mellőztem, s mind ad-

*) Az e rovatban megjelenő cikkekért a szerkesztő-
ség csak is a sajátbátóság útján vállal felelősséget.

dig mig az egyetemi tanár urnak derrogálni fog
velem szóba állni, hallgatni is fogok. A többi fe-
lett itéljen a közönség.

Kolozsvárt 1873, március 31-én.
Jakoby.

Kiadó tulajdonos és felelős szerkesztő:

K. PAPP MIKLÓS.

NYILTTÉR. *)

Bergheer színháza

szellem- és kísértetjelenésekkel, felállítva
a főtérén.

Ma, ugyintan naponkint este 7 órakor előadás.

Első szakasz:

Moskau égése 1812-ben.

Második szakasz:

Büvölés, természettan, csalképletek.

1.) Több medence megjelenése tüzzel. 2.)
Nem tudhatni hány az óra. 3.) A véletlen. 4.)
Egy ünnepi terem feldiszipítése. 5.) Játék zsebken-
dőkkel. 6.) A nagymama ajánlása.

Harmadik szakasz:

Földtani előadások egy Hydro-oxygen lég-
szeszkeszlettel. A föld eredete keletkezése óta, az
emberi nem megjelenéseig, Humboldt Sándor Hy-
pothesise után előadás.

Negyedik szakasz.

Egy élő, beszélő hölgy 3 fővel (műtermény)
Önlefejezés.

Ötödik szakasz:

Bergheer felülmúlhatlan élő megfoghatlan
szellem és kísértet megjelenései.

Hétfőn, ápril 6-án visszavonhatatlanul utolsó
előadás, Debreczenbe utaztam előtt.

Helyárak: Számozott hely 1 frt. Első
hely 60 kr. Második hely 40 kr. Harmadik hely
20 kr. Gyermekek — 10 éven alól — valamennyi
helyen félárakat fizetnek.

Pénztáryitás 6 órakor. Kezdeté 7 órakor.

Napijegyek előadása a színházi pénztárnál
3—6 óráig.

Jelzalog-kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 frt-
tól kezdve a legmagasabb összegig 6% ka-
mat 1% től. illetőleg 7%-al 32 év alatt
teljes törlesztés mellett [a visszafizetés előbb
is bármikor teljesíthető] a leggyorsabban
eszközöl a

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda.

Kolozsvárt „Óvár, bástya-utca 6 szám

Minden betegnek erő és egészség gyógy-
szer és költség nélkül:

Revalesciere Du Barry
Londonból.

Egy betegség sem áthat ellent az izletes Revalesciere
du Barrynak és a gyógyszer költség nélkül elavított min-
den gyomor-, ideg-, mell-, tüdő-, máj-, mirigy-, nyálkártya-, lé-
lekész-, hólyag-, s vesebajokat, gümőkört, aszkórt, asthmát,
köhögést, emésztetlenséget, dugulást, hasmenést, álmatlan-
ságot, gyengeséget, aranyerőt, vizekört, lázt, szédülést, vér-
áramlatokat, fulgust, rosszulletet, és hányást, még a tor-
hesség alatt is, diabetet, melakórt, elsoványodást, kösvénynt
sápkórt. Kivonat 72,000 tanúsítványból, olv esetekben, melyek
a gyógyszernek ellenállottak.

Eorainville, (Seine Inferieure) 1863. nov. 27.
Harminczhat év óta borzasztó szenvedtem asthmában (rö-
vid lélekzet) és minden éjjel négy-öt-ször felkeltem kelnem,
hogy megne fuladjak. Minden gyógyszer siker nélkül maradt.
Nyolcz nap óta eszem du Barry Revalesciere-jét és csoda-
latosan jól érem magamat, zavartalan alom és szabad lé-
legzéssel, melyet már évek óta nélkülözök. Az égnek és
önnek legyen hála.

Böillet, jelkész.

Baar (Niederrhein, France) 1861. jun. 4.

A Revalesciere nálam csodáson hatott. Látszólag ki-
merült erőm visszatért, és új életet érzek, mint, ifjúságom-
ban. Étvágyom, melyet több év óta elvesztettem visszatért
és a terhes agynyomás, mely 40 éven át kínozott, felha-
gyott. Újjászületve érzem magamat.

Ruff Dávid, földbirt. kos

58,782 száma bizonyítvány.

Soká szenvedtem étvágytalanságban és evés utáni há-
nyásban. Az ön jeles Revalesciere-je megszüntette a hányást
és étvágyamat helyreállította. Maggyó ödésem az ön Reva-
lesciere-jének irrességéről indit arra, hogy azt más szenved-
őknek is ajánljom.

Berger Károly.

62,914. száma bizonyítvány.

Weskan, 1868. sept. 14.

Minthogy éveken át idült aranyeres bajaim, májbeteg-
ségem és eldugulásom ellen hiába alkalmaztam minden or-
vosi segélyt, kétségbeesésben az ön Revalesciere-jéhez
folyamodtam. Nem adhatok eléggé hálát a jó Istennek és
önnek ez értékes természetadományért, mely rám kiszámít-
hatlan jótét volt.

Steinmann Ferencz

Táplálóból levén mint a hús, a Revalesciere felnőttek
és gyermekeknek 50-szeres árát megtakaríttatja gyógyszer-
ekben.

Bádósgelenczében fél fontos 1.50, 1 fontos 2.50, 2
fontos 4.50, 5 font 10 frt, 12 ins, 20 frs, 24 frs, 36 frt.
Revalesciere kétszeresültek szelenczében 2 f. 50 + f. 50
Revalesciere chokoládé por- és tableta alakban 12 csészére
1.50, 24 csészére 2.50, 48 csészére 4.50, porban 120 csé-
szére 10 frt, 288 csészére 20 frt, 576 csészére 36 frt.
— Kapható: Barry du Barry és társánál Bécs, Walfischgasse
8. sz. Kolozsvárt: Binder gyógyszerésznél, Pesten: To-
zák, Prágában: Furst J. Brunnban. Eder F. Debreczen-
ben: Mihálovics István gyógyszerésznél, Duna-Földvár-
t: Nadhera Pálnál, Karos-Vásárhely: Fogarasi Domotórnél,
Pozsonyban: Pisztori Felixnél, Székes-Fehérvárott: Diebal-
la Györgynél, Vágyhelyen: Conlegrer Ignácznál. Vasaradon:
dr. Halter A.-nál, Agramban: Irgalmasok gyógyszerár-
tában, azon kívül a bécsi ház postai utárvány vagy utólv
mellett szétküldi.

*) E rovatban megjelenő cikkekért a szerkesztő-
ségünk felelősséget nem vállal el. Szerk.

Kérjük az előfizetéseket megújítani jan. márt. -ra 4. frtal. A „M. P.” 1873. nagy naplára a legkíméletesebb tiszti czimtaral az előfizetéssel egyszerre megrendelhető 1 frt.

Előfizetési felhívás

„MAGYAR POLGÁR”

POLITIKAI NAPI LAPRA

April—juniusra — — — — —

April—szeptemberre — — — — —

April—deczemberre — — — — —

4 forinttal.

8 „

12 „

Tisztelettel figyelmeztetjük lapunk t. olvasóit, hogy megrendeléseiket idejekorán méltóztassanak megtenni, hogy az elküldésben pontosság lehessünk; de másrészt, mivel felesleges példányokat nem nyomatunk, a későn jövő előfizetőknek a legjobb akarattal se szolgálhatnánk teljes számu példányokkal. Az előfizetési összegek a Magyar Polgár kiadó hivatalába utasítandók.

A „MAGYAR POLGÁR” kiadóhivatala.
(ld. gróf Teleky Domokos-ház, nagypiaczon).

H i r d e t é s e k.

Kiadó szállás

Kolozsvártt a belközéputczában, a kisegítőpénztár közel szomszédságában

két szép udvari szoba

kiadó. Értekezhetni a tulajdonos

1—1 (1)

Papp Joachimmal

Segédmérnök

ki asztallal tud mérni, ke-restetik. 1—3 (4)

Értekezhetni Vizi Endre mérnökkel Kolozsvártt.

Hirdetmény.

A bethleni takarékpénztár folyó évi május hó 1-én d. e. 9 órakor

rendkívüli közgyűlést

1—1 (7)

tantand, melyre a t. részvényesek tisztelettel meg-hivatnak.

Tárgy: Az alapszabályok módosítása.
Bethlen, 1873. márczius 27.

Az igazgatóság.

VIZGYÓGYÁSZATI JELENTÉS.

Mindazon szenvedők, kik a természetes (viz) gyógyászatban ne-talán bizalmukat helyeztetik, ezennel értesítettnek, miszerint a ko-lozsvári „VIZ-GYÓGYINTÉZET” a kor igényeinek megfelelőleg újabban felszerelve folyó évi ápril 1-ső napján leszállított árszabály mellett újra megnyitattott.

Az illetők szíveskedjenek ebbeli szándékukat intézeti orvos t. Véls Simon urral (majális-utca 2. sz.) mielőbb tudatni.

Kolozsvártt, 1873. márczius 21.

5—6 (2)

Az igazgatóság.

Figyelemre méltó!

Orvosi tekintélyek elismervényei és száz meg száz bizonyítvány magánosoktól tanúsítják a

göres elleni óv-balsam

jeles hatását emésztésihiány-, gyomorgyengeség-, gyomorgörccs-, puffadás-, hányásinger-, gyo-morsikulás és cholérine bajokban.

E balsam ezen felül legbiztosabb szer VÁLTÓLÁZBAN.

Egy ónlemez, pecsételt és 3 nyelven használati utasítással ellátott eredeti ára 1 fnt 50 fél üveg 80 kr

Dr. Miller mohnövény-nedve.

Meglepő hatású hurut-, gégelob-, légsőgyuladás-, nyálkásság-, idült köhögés-, régi re-kedség, heveny és idült tüdőhurut, vérhányás- és mellszorulásban. Ezen mohnövény-nedv eredeti téglékben van, Nro. I. meglelt emberek, Nro. II. 4—5 éves gyermekek számára.

Egy eredeti üvegtégely ára használati utasítással együtt 50 kr.

(3)19—20

Beküldetett.

Legyen szíves egy tuczett téglét mohnövény-nedvvel utánvét mellett küldeni.
Eger, junius 20-án 1871.

BYDESKUTY AMÁLIA,

az angol kisasszonyok zárdája főnöknője,

Szerműhely és fő-szétküldési raktár Szentlélek-utca 105. sz. Brassóban.

Kolozsvártt valódi minőségben egyedül kapható:

Binder K. gyógyszerésznél, Aradon Tonts és társánál, egy Prener W-nél, Balásfalván Schissel K. gyógyszerésznél, Beszterczen Kelp F-nél, Baróthon Libitzky M. gyógyszerésznél, Szász-városon Rekert gyógyszer-, Gyulafehérvárt Booss K-nál, Csikszereván Leicht F-nél, Fogara-son Steinburg I-nél, Gy.-Ditrón Szathmári I-nél, Gy.-Szt-Miklóson Fröhlich F-nél, Hosszu-faluban Jekelius gyógyszerésznél, Brassóban Jekelius Nándor, Kugler Ede, Száva gyógyszer-és Galtz G., Buschain I. kereskedőknél, K.-Vásárhelyt Lukács F-nél, Kovásznán Meh-lik és Imre, Megyesen Hinz A. gyógyszerésznél, M.-Vásárhelyt Bucher M-nál, Szász-Régen Dietrich S-nál, S.-Szt-Györgyön Tschaltag és társánál, Segesvárt Teutsch I. B., Temes-vártt Wessely M-nél.

Gazdasági és kerti vetemény MAGVAK

Luczerna, francia.

magyar.

Lóhere, Steier.

Burgundi répa.

Tarló-répa.

(5) 3—4

Bükköny.

Fűmag, francia és angol.

Akászfamag stb.

Mindenmü kerti vetemény-magvak s mintegy 300 féle virágmagvak, legjobb minőségben és jutányos áron.

Szentjánosi és Weisznál Kolozsvártt.

Ugyanitt találtnak valódi Dittmar-féle kerti eszközök és Tax-féle zsebkések.

Kiadó szállás

Kolozsvárt, belső-szénutca 4-dik számu ház első eme-lete, mely áll hét szoba-, konyha-, padlás- és pinczé-ből — szent-György-naptól fogva bérbe kiadó.

Értekezhetni a Tivoliban földszint balra az udvaron, 1-ső ajtó.

1—3 (6)

Pályázat.

Ezennel felhivatnak mindazon zenekar-vezetők, kik az előpataki idei fürdőidényre, mely kezdő-dik junius 15-kén és végződik szeptember 1-én, pályázni óhajtanak, folyamodásukat a társaságuk név-sorával mellékelve, ápril végéig Felső-Fehérmegyében Hidvégre birtokossági elnök gróf Nemes Jánoshoz be-küldeni ne késsenek.

3—6 9)